

MV936K Správní věda

1. Přednáška

28. února 2024

I. Správní věda – pojem, charakteristika a obsah.

II. Vývojový přístup ke zkoumání veřejné správy, současné vnímání správní vědy (význam - potenciál - otázky).

doc. JUDr. Soňa Skulová, Ph.D.

Úvod do studia předmětu

Seznámení s obsahem výuky.

Studijní prameny.

Podmínky ukončení předmětu.

Výběr a konzultace témat seminárních prací.

Předmět - Správní věda:

Východiskový pojem = předmět zkoumání a zájmu = **Veřejná správa.**

Cílem předmětu – přiblížit (v návaznosti na poznatky předmětu Úvod do studia VS):

- *pojem a předmět správní vědy (teorie veřejné správy),*
- *vztah správní vědy k vědě (teorii) správního práva,*
- *význam a potenciál zkoumání veřejné správy,*
- *tradice zkoumání veřejné správy a současný vývoj a trendy,*
- systémový pohled na veřejnou správu,
- organizační principy veřejné správy,
- činnost a rozhodování ve veřejné správě, principy dobré správy a jejich prosazování, efektivnost veřejné správy,
- personální stránku a etiku veřejné správy v aktuálním pohledu,
- kontrolu veřejné správy, hodnocení veřejné správy,
- reformní procesy ve veřejné správě.

Správní věda

Obsah přednášky:

- I. Pojem, předmět a metody správní vědy.
- II. Vývoj a přístupy ke zkoumání veřejné správy. Pojem a charakteristika správní vědy („*Public Administration*“).
- III. Současné chápání správní vědy a její význam pro zvyšování kvality a efektivnosti veřejné správy, a naplňování kritérií tzv. dobré správy.
- IV. Vztah správní vědy k teorii (vědě) správního práva.

I. Správní věda:

Centrálním pojmem = **Veřejná správa („VS“)**

- a to jako komplexní, multikriteriální společenský jev,
- a to v jeho **reálné existenci a působení**, také jako složitý a členitý **system**.

Přístupy ke zkoumání veřejné správy:

- **Rozmanitost, členitost VS** – vede k možnost více přístupů.
- **Vývoj VS v čase, pružnost** – více či méně dle potřeb společnosti (státu).
- Takto se vyvíjí, resp. měla a mohla by se vyvíjet také správní věda.

Připomenutí:

VS = správa veřejných záležitostí, spojena s veřejným zájmem, možností uplatňovat **mocenské působení**, vázána **legalitou**.

Pojem a charakteristika správní vědy

- = vědní disciplína zkoumající VS v jejím *faktickém (reálném) rozměru*.

ZNAKY SV:

- **společenská věda**
 - současně ale také *prvky věd přírodních a technických*
 - také *věda systémová a komplexní* (zájem o celou šíři VS).
- **předmětem** zkoumání je **VS jako systém**, kde lze rozlišit
 - **organizačním pojetí VS**
(vnitřní struktura VS, organizační systémy a principy)
 - **a funkční pojetí VS**
(= činnost VS = procesy, postupy, metody při vlastním působení VS).

Význam a účel správní vědy: = vyhodnocování a zvyšování efektivnosti (zdokonalování) VS

= jde o obor *teoreticko-praktický* (zkoumá + doporučuje).

Administrativistika – Správní studia

- **Veřejná správa**, jako významný řídicí systém ve společnosti, je *dlouhodobě předmětem zájmu* mnohých subjektů, a to z různých důvodů a hledisek, a postupně také různých vědních oborů.

Konkrétní zájem o veřejnou správu vykrytalizoval do **hlavních oborů**, se specifickými úhly pohledu, resp. zájmem o aspekty veřejné správy:

- a) **„věda (teorie) správního práva“ („VSP“)** - zkoumá **právní** pojmy, instituty, právní stránku organizace a činnosti VS.
- b) **„správní věda“ („SV“)**,
(POZN. vztah shora uvedených dvou oborů je nutno v tomto programu vnímat a oba obory rozlišovat !!!)
- c) **„správní politika“** (řeší formulaci cílů, tvorbu programů a koncepcí, rozvoj odvětví, volbu forem a postupů, rozhodování, a také záměry vlastního zdokonalování veřejné správy – až po reformy).

II. Vývoj zkoumání veřejné správy

Významný pro chápání veřejné správy **v potřebných souvislostech**.
Zvláště u veřejné správy – znak **trvalosti, kontinuity**.

+ zkušenosti („*Historia magistra vitae*“)

Tradice a základy současné naší veřejné správy dle hlavních etap:

- **kameralistika, policejní věda** (Francie, Prusko – 17. – 18.století) = prakticistní přístupy v podmínkách absolutistického státu.
- V Rakousku srov. změny a reformy v období vlády Marie Terezie a Josefa II.
- **správní nauka** (18. stol.- počátek 19. (C.J.-B.Bonnin /obr./, L. von Stein) = působení správy ve společnosti.
- Evropa - **období juristické** (od poloviny 19. stol.- k právnímu normativismu). Konstituování (vědy) správního práva. /klasici–F.Weyr, J.Pražák, A.Merkl, J.Hoetzel, E.Hácha, J.Pošvár, .. / Převládalo až do 2. světové války.
- Mimo tento rámec - *M.Weber* (sociologie), *H.Fayol* (organizace pracovníků, modely řízení).

Vývoj zkoumání veřejné správy – pokr.

➤ v USA odlišný vývoj

- Nepřetržitá linie vývoje správní vědy („Public Administration“),
- Vztah se správou soukromou („manažerské“ přístupy) včetně aspektů politické administrativy (včetně „samosprávné“ tradice),
- významní představitelé: *W. Wilson* (článek „*The Study of Administration*“ (1887), *F.W. Taylor* (organizace výroby, základy managementu - 1911), později např. *D. Waldo* („*The Administrative State*“ (1948), politická teorie veřejné správy).
- **významné směry/oblasti zkoumání (po 2.sv.válce) :**
 - ✓ *Human Relations* - sociálně psychologické hledisko
 - ✓ *Administration Behaviour* - behavioristický směr
 - ✓ *Decision-making, Policy-making* - probl. rozhodovacích procesů (70. léta)
 - ✓ *New Public Administration* (od poč.70.let) - důraz na participaci, decentralizaci, odpovědnost, etiku.
 - ✓ „*New Public Management*“ - vědecký management veř. služeb
 - Od poválečného období - **systemový přístup.**

Vývoj zkoumání veřejné správy – pokr.2:

➤ období po 2. sv. v. v Evropě

- možnost seznámit se s rozvojem správní vědy v USA a čerpat z něj
- v poválečném období určitá **renesance správní vědy**.
- konstituování správní vědy **jako samostatného vědního odvětví**.

Na evropské úrovni:

- *Evropský institut veřejné správy (EIPA)* v Maastrichtu. EU - za účelem zvýšení odbornosti úředníků a specialistů v oblasti řízení a politiky EU (+ výzkumná a publikační činnost).
- platforma pro zkoumání VS = *Mezinárodní institut správních věd (IIAS)* - Brusel, - vědecká, publikační, konferenční činnost.

+ pro ČR relevantní jedna z jeho regionálních sekcí (**Evropská skupina pro veřejnou správu - EGPA**) - konferenční a publikační činnost

About EIPA:

- EIPA was created in 1981 on the occasion of the first European Council held in Maastricht.
- We are supported by the EU Member States and the European Commission.
- cross-national and cross-institutional comparative, analytical perspectives on EU policies.
- longest-standing experts in EU public affairs.

Vývoj zkoumání veřejné správy – pokr.3:

- **obdobní po 2. sv. v. ve východní a střední Evropě (do roku 1990):**
 - odlišný politický vývoj = **odlišný přístup ke správě** (centralizovaná, pouze státní).
 - centra správních studií v tehdejší Sovětském svazu.
 - na našem území počátky spojovány s pracemi v oboru státního a správního práva (obor společenská a státní výstavba). (namísto managementu – teorie řízení, teorie organizace).
 - od 60. let u nás konstituován **obor správní věda** mezi jeho významné představitele lze řadit zejm. **M. Mášu a D. Hendrycha** a další autory.

Vývoj zkoumání veřejné správy- pokr.4:

➤ Další směry – od 90. let :

- metody hodnocení („*evaluace*“): TQM, EFQM, CAF, benchmarking, a další (BSC /vyvážených ukazatelů/, ISO, modelování,...)
- Kontingenční přístup (M. Crozier – ambivalentnost, podmíněnost prostředím), a další...

Mnohé metody – původ v soukromém sektoru.

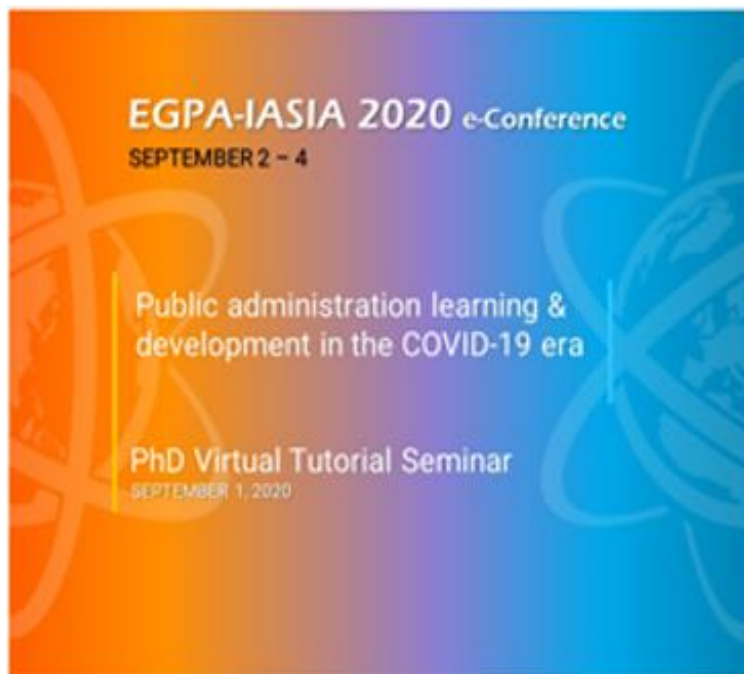
Avšak: **Limity využití manažerských metod** v oblasti veřejné správy.

- **Obecně k vývoji zkoumání:**
 - zkoumání VS nikdy nekončícím procesem.
 - multikriteriální předmět zkoumání – veřejná správa a její úkoly se mění, zanikají, nové přicházejí....
 - z toho plynoucí mj. různost metod (a také závěrů zkoumání).

III. Aktuální VÝVOJ zkoumání veřejné správy (trendy ve správní vědě):

Úloha :

- ❖ - **národních vzdělávacích a výzkumných institucí** (Francie – ENA-
navazuje „ISP“ - Institut du Service Public,
Německo – Institut správních věd ve Speyeru),
- ❖ - **mezinárodních a nadnárodních organizací** (podporujících ekonomický
rozvoj, demokracii, ochranu lidských práv):
- OECD, Rada Evropy, EU,
- ❖ + **vědeckých institucí** (IIAS / EGPA Brusel,
EIPA - Maastricht, EUI ve Florencii, NISPACee – Bratislava – síť institutů a škol
VS v rámci Stř. a Vých.Evropy).
- ❖ **Odborné konference** (např. každoroční – EGPA – „European Group for
Public Administration“). - *inspirace, prezentace výsledků, výměna
zkušeností, rozvoj věd o VS.*

EGPA - „European Group for Public Administration“.

- ***Permanent Study Groups – stálé pracovní skupiny (ilustrace oblastí, hledisek zkoumání VS)***
 - aktuálně dle konference září 2023 Zagreb /
/https://mailchi.mp/iiias-iisa/egpa-psgs/
- PSG I: E-Government
- PSG II: Performance in the Public Sector
- PSG III: Public Personnel Policies
- PSG IV: Regional and Local Governance and Democracy
- PSG V: The Politics and Management of Policing and Public Safety
- PSG VI: Governance of Public Sector Organizations
- PSG VII: Ethics and Integrity
- PSG VIII: Citizen participation

Další Permanent Study Groups:

- ❑ **PSG IX: Teaching Public Administration**
- ❑ **PSG X: Law and Public Administration**
- PSG XI: Strategic Management in Government
- PSG XII: Public Sector Financial Management
- PSG XIII: Public Policy
- PSG XIV: EU Administration and Multi Level Governance
- PSG XV: Public Administration, Technology and Innovation
- PSG XVI: Public Marketing and Communication
- PSG XVII: Sociology of the State: Reforms and Resilience
- ❑ **PSG XVIII: Justice and Court Administration**
- PSG XIX: Collaborative Networks and Social Innovation
- PSG XX: Welfare State Governance & Professionalism
- PSG XXI: Policy Design and Evaluation
- PSG XXII: Behavioral Public Administration.
- PSG XXIII: Administration, Diversity and Equal Treatment.

Aktuální VÝVOJ zkoumání veřejné správy (trendy ve správní vědě)

aktuálně v ČR

- Ministerstvo vnitra – zejména *odbor strategického rozvoje a koordinace veřejné správy, odbor veřejné správy, dozoru a kontroly.*
- + Rada vlády pro veřejnou správu – pouze zástupci ministerstev, Parlamentu a asociací obcí a krajů.
Bez zastoupení externích odborníků, včetně akademické sféry.

Aktuální VÝVOJ zkoumání veřejné správy (trendy ve správní vědě)

Současná témata (výběr):

- Teorie reforem veřejné správy, řízení změn ve veřejné správě,
- + Zvyšování **efektivnosti VS** (= trvalý požadavek), v současnosti např. zejm. v položce „úspornost“,
- + **Kvalita řízení, standardizace procesů, regulace** (např. RIA), **evaluace a její metody**,
- + **Elektronizace, e-government, otázky využití a vlivu AI**
- + **Zapojení soukromého sektoru** (např. využití „PPP“),
- + **Principy dobré správy, evropský administrativní prostor,**
- + **Opatření proti korupci, etika,**
- + **Otázky deficitu demokracie, a další.....**
- + Nyní zřejmě např. **efektivní krizové řízení, bezpečosti a obrany státu, ...**

Vývoj veřejné správy a jejího zkoumání = nekončící proces.

Diskuzní otázky:

- Jak je využíván potenciál vědeckého zkoumání veřejné správy a její právní regulace ?
- Jak jsou využívány existující, resp. dostupné poznatky a zkušenosti (doporučení) ?
- Je tomu obdobně jako v soukromém sektoru ?
- Jaké jsou pro to důvody ?
- Je to v souladu s principy dobré správy a dobrého vládnutí ?

IV. Vztah správní vědy („SV“) a vědy správního práva („VSP“)

POZOR - významné pro správnou volbu a uchopení tématu seminární práce.

Rozdíly obou oborů:

a) V předmětu zkoumání:

SV = je jím *veřejná správa* jako komplexní společenský systém

VSP = *zde je to správní právo* jako systém právních norem, zásad, principů (u VSP).

b) Rozdílné **metody** zkoumání.

Pozn.1 : pojem „**systemová metoda**“ (u obou odvětví – ale v každém jiný „systém“).

Pozn.2 : Rozlišujeme: „**správněprávní**“ a „**správněvědní**“ přístup. – významné při zpracování seminární práce.

Vztah správní vědy („SV“) a vědy správního práva („VSP“):

Společný cíl obou disciplin:

= zvýšení **efektivnosti veřejné správy**.

Ovšem **odlišnými**, „svými“ způsoby:

VSP = náměty, návrhy pro legislativu (*de lege ferenda*)
(+ inspirace pro judikaturu),

SV = doporučení **pro správní praxi, včetně ústřední** (pro koncepce, reformy, racionalizaci, i vlastní činnost). Poskytuje podklady či výzvy i pro VSP.

Pozn.: Pojem „**efektivnost veřejné správy**“ = **společenská efektivnost** (= míra, způsob a náklady naplňování **cílů a úkolů VS**).

Prameny ke studiu:

- Skulová, S., a kol.: Základy správní vědy, 3. vydání, Brno: MU, 2023, str. 11- 53.
- Hendrych, D.: Správní věda; Teorie veřejné správy. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 11 – 20, 23 – 47.

Děkuji za pozornost.....

